

Latviešu etnogrāfiskajā izstādē eksponētā kokle ar virsmā iegrieztu
senlatviešu alfabētu.

Piecu stīgu kokli, kas darināta 17. gadsimta otrajā pusē Grobiņas apriņķa Durbes pagastā, Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisija ieguva 1895. gadā etnogrāfiskajā ekspedīcijā Kurzemē. Pēc ekspedīcijā iegūtajām ziņām, kokle lietota vēl 19. gs. vidū. Ar to muzicējis vectēvs tai paaudzei, kura kokli nodevusi muzejam. Viņš kokli esot lietojis īpašos gadījumos, piemēram, rudzu pļauju beidzot un pēdējo nopļauto kūlīti ziedojumam noliekot zem „svētā ozola”. Šajā gadījumā viņš ar kokli ievadījis un pavadījis dziedāšanu.

Kokles virsmā un sānu malās iegrieztas savdabīgas zīmes. 20. gs. sākumā par šīm zīmēm ieinteresējās toreizējais RLB muzeja pārzinis skolotājs, literāts, kartogrāfs un etnogrāfs Matīss Siliņš (1861-1942). Viņš zīmes salīdzināja ar citiem līdzīgi ornamentētiem priekšmetiem, kas glabājās RLB muzeja krājumā, Vācijas avotu krātuvēs un publikācijās, kā arī ar grieķu burtu zīmēm. M. Siliņš uzskatīja, ka šīs zīmes nav vienkārši graizījumi, bet ir lasāmi burti. Šīs zīmes viņš dēvēja par latviešu senajām raksta zīmēm un izveidoja no tām hipotētisku senlatviešu alfabētu.

M. Siliņš apgalvoja, ka zīmes atvasinātas no sengrieķu alfabēta un ka tās baltu ciltīm pildījušas tādu pašu funkciju kā ģermāņiem rūnu raksti un slāviem glagolica. Lai gan citi zinātnieki M. Siliņa hipotēzi vērtēja kritiski, tā spilgti demonstrē 19.–20. gadsimta mijā latviešu inteliģencei raksturīgo tieksmi izcelt latviešu kultūrtelpas tipiskākās un savdabīgākās liecības, vienlaikus uzsverot latviešu līdzvērtību ar Eiropas lielajām tautām.

Unikālo kokli apskati izstādē “Versija–latvieši: 1896. gada Latviešu etnogrāfiskā izstāde” Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā Brīvības bulvārī 32.

Kokle. Grobiņas apriņķa Durbes pagasts. 17. gs. 2. puse. Fotogrāfs Roberts Kaniņš. 2016. gads. Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājums.

Matīss Siliņš. 1904. gads. Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājums.

Latviešu senie raksti.

Ɔ = A	Ɔ = B
Ɔ = U	Ɔ = P
l = l	Ɔ = K
X = Ee	T = T
X = O	Ɔ = R
) = E	Ɔ = S
) = Ei	Ɔ = S
Ɔ = G	Ɔ = N
Ɔ = L	Ɔ = M
Ɔ = W	4 = D

Matīsa Siliņa sastādītais latviešu seno raksta zīmju alfabēts. Latvijas Nacionālās bibliotēkas Reto grāmatu un rokrakstu nodaļa. Matīsa Siliņa fonds RXA 32, 4